

РЕСПУБЛІКАНСЬКА ОЛІМПАДА З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ – 2023

10 клас

Прочитайте уривок із повісті “Інститутка“ Марка Вовчка і виконайте завдання.

Діждали панночки, приїхала... І що ж то за хороша з лица була! І в кого вона така вродилася! Здається, і не змалювати такої кралі!.. Стара як обійняла її, то й з рук не випускає; цілує, й милує, та любує. І по кімнатах водить, усе показує, усе розказує; а панночка тільки обертається туди-сюди та на все цікавим *оком спозирає*.

Посадовила її стара за стіл. І плаче, і радіє, і розпитує, і частує: “Може, тобі того з’їсти? може, того спити?” Наїдків, напйтків понастановлювала; сама сіла коло неї, — не надивиться. А панночка усе прибира, наче той горобець, хуленько й чистенько. Ми з-за дверей дивимось на них і слухаємо, що то панночка говоритиме, — чи не дійдемо, які там у неї думки, яка вдача, звичай.

— Яковось-то жилося тобі, серденько, самій? — питає стара. — Ти мені не кажеш нічого.

— Ай, бабусечко! Що там розказувати! Нуда така!

— Вчили багацько?.. Чого ж вивчили тебе, кришко?

— От захотіли що знати!.. Добре вам, бабуню, було тут жити на волі! — а панночка усе прибира, наче той горобець, — Голубочко моя!.. Звісно вже — чужі люди: обижали тебе дуже... Чому ж ти мені зараз сього не прописала?

— Що се ви, бабуню? Як можна?.. Зараз дознаються..

— Бідолашечко моя!.. Скажи ж мені, як тебе там кривдили тії *невірні душі*?

— Ох, бабусечко! І морено, й мучено нас — та все дурницею. І те вчи, і друге, й десяте, й п’яте... *товчи та товчи*, та й товчи!.. Нащо мені те знати, як по небу зорі ходять або як люди живуть поза морями та чи в їх добре там, та чи в їх недобре там? Аби я знала, чим мені себе між людьми показати...

— Та нащось же учаться люди, моє золото. От і наші панночки — на що вже бідота, та й ті верещать по-французькій.

— Е, бабуню!.. — защебетала панночка. — До французької мови і до музики добре і я бралась, — до танців теж. Що треба, то треба. На се вже кожний уважає, кожен і похвалить; а все інше — тільки морока... Учись та й забудь! І тим, що учать — нуда, і тим, що вчаться — біда. Багацько часу пропало марно!

— Так як же оце? Погано вчать?

— Кажу ж вам, що й нудно, і погано, й марно. Вони тільки й думають, як би їм гроші виплатили, а ми думаємо, як би хутче нас на волю випустили... Чого ж ви задумались, бабусю?

— Та то, серденько, що гроші брали за тебе добрі, а вчили погано. Що ж, як ти далі і все позабуваєш?

— Чи подоба ж се, бабуню? Бог із вами! Як же б то між гостями або в гостях позабувати музику, або танці, або хоч би й мову французьку?.. А про ту *заморську нісенітницю*, то я в одно ухо впускала, а в друге випускала, та й зовсім-таки не знаю. Цур їй!

— А як же часом хто в тебе питає, як там тії зорі по небу ходять, або що? Люди й осудять зараз: вчилася, та й не тямить!

— Та що се ви, бабусю? Та се я тільки вам призналась, що не знаю, а чужі зроду того й не дошмираються, нехай хоч цілий день питають. Я зо всього викручусь, іще й їх оступачу, — он як, бабусю! Хочете, я вам заспіваю? Слухайте!

І заспівала, затягла, — наче тее срібло пересипається. Стара її цілувати: “Серденько моє! Втіхо моя!” А панночка до неї ласиться та просить:

— Купіть мені, бабусечко, по новій моді убрань хороших!

— Про се не турбуйся, дитя моє. Буде в тебе всього. Ти в мене будеш царівна над панночками!

Ми, дівчата, ізглядуємось: чого там панночки нашої не навчено! А найбільш, бачця, людей туманити!

№	Завдання	Оцінювання	
1.	I. Доберіть до уривку з повісті “Інститутка” заголовок, який відобразив би його тему. _____	L 0 1 2	L 0 1 2
	II. Сформулюйте і запишіть одним поширеним реченням головну думку прочитаного уривку. _____ _____ _____ _____	L 0 1 2	L 0 1 2
2.	Підкресліть правильну відповідь.		
	I. За жанром «Інститутка» – це: а) історичний роман; б) соціально-побутова повість; в) сентиментальна повість.	L 0 1 L 0 1	L 0 1 L 0 1
3.	Спираючись на текст, дайте відповідь одним складним реченням на кожне питання. Оформляючи відповідь, використовуйте цитати з тексту.	L 0 1 2	L 0 1 2
	А. Що розповідає про своє навчання панночка? _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	L 0 1 L 0 1 2	L 0 1 L 0 1 2
	Б. Який висновок зробили дівчата із зізнання панночки про її навчання? _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____ _____	L 0 1	L 0 1

4.	<p>Як характеризують панночку слова: ” ...се я тільки вам призналась, що не знаю, а чужі зроду того й не дошумраються, нехай хоч цілий день питають ”? Що це за людина? Відповідь запишіть двома поширеними реченнями.</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2 3	L 0 1 2 3
5.	<p>“Нащо мені те знати, як по небу зорі ходять або як люди живуть поза морями та чи в їх добре там, та чи в їх недобре там?” – так заявила про свої знання панночка. Чи є актуальною ця проблема – відсутність бажання набувати знань – серед сучасної молоді? Яка цьому причина? Висловіть свої міркування у вигляді <i>тексту-роздуму</i> (5 – 6 поширених речень).</p> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3	L 0 1 2 3 L 0 1 2 3

	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>		
6.	<p><i>До виділених у тексті слів <u>самостійно</u> доберіть контекстуальні синоніми і запишіть їх.</i></p> <p>а) _____;</p> <p>б) _____;</p> <p>в) _____;</p> <p>г) _____.</p>	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
7.	<p><i>Визначте художні засоби, які використано в уривку.</i></p> <p>А. "...панночка усе прибира, наче той горобець".</p> <p>Б. "... і не змалювати такої кралі !"</p> <p>В. " Серденько моє".</p> <p>Г. "...чужі люди".</p> <p>Г. ...зорі по небу ходять...</p> <p>1. Епітет – _____; 2. Гіпербола – _____; 3. Порівняння – _____;</p> <p>4. Пестливе слово – _____; 5. Аллегорія – _____. 6. Метафора – _____.</p>	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5
8.	<p><i>Поясніть значення кожного фразеологізму.</i></p> <p>А. Перегнути палицю – _____.</p> <p>Б. Пекти раків – _____.</p> <p>В. Товкти воду в ступі – _____.</p> <p>Г. Накивати п'ятами – _____.</p>	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
9.	<p><i>Запишіть виділені слова правильно.</i></p> <p>Людські вади – це те, що губить мл...они _____ людей, і най/сумніше _____, що більшість з них вважає, що пороки не/можливо _____ викоринити. Насправді, якщо розуміти природу пороків – причини їх виникне...я _____, можна позбутися будь/якого _____ з них і перемогти шкідливу звичку. Але складність для багат...х _____ людей полягає в тому, що потрібно змінюватися, потрібно працювати над собою, а вони не хочуть, ліную...ся _____! Тому стають рабами пороку і повільно чи шви...ко</p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8

	_____ гинуть.		
10.	Вставте, де потрібно, пропущені розділові знаки. Читання робить людину розумною адже розвиває її інтелект, логічне мислення, пам'ять творчі здібності. Нечарма кажуть книга джерело знань, наш друг і порадник. Книги переносять нас у зовсім інший світ де все можливо де ти можеш бути тим ким хочеш. За допомогою книг ми набуваємо безцінний досвід оцінюємо помилки героїв і намагаємося не повторювати їх у своєму житті. Таким чином завдяки книгам можна вчитися на чужих помилках. Читання захопливе заняття.	L0/ 1/2/ 3/4/ 5/6/ 7/8/ 9/ 10	L0/ 1/2/ 3/4/5 /6/ 7/8/ 9/ 10
11.	У кожному рядку знайдіть слово, в якому допущена помилка. Запишіть його правильно. а) брутто, новела, піцца _____; б) духмяний, свято, червяк _____; в) піччю, лисття, розрісся _____; г) зшити, скривдити, сціпити _____; г) пристрасний, щастливий, шістнадцять. _____.	L 0 1 2 3 4 5	L 0 1 2 3 4 5
12.	Відредагуйте речення. А. Кожна усмішка добавляє один рік життя. _____ _____ Б. За кожен пропущений урок повинен бути пред'явлений документ. _____ _____ В. Він ніколи ні з ким не щитався. _____ _____ Г. Вечером у вітальні зібралася вся сім'я. _____ _____	L 0 1 2 3 4	L 0 1 2 3 4
13.	Чи можна сьогодні обійтися без освіти? Дайте відповідь на питання у вигляді есе (10 – 12 речень). Розкриваючи проблему, посилайтесь на власний досвід, на життєві приклади відомих людей, на приклади з художньої літератури. _____	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

14.	<p><i>Наведіть приклади обрядів і ритуалів, притаманних зимовому календарному циклу українського народу. Дайте відповідь 4-ма реченнями.</i></p>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8

15.	<i>У чому глибинний сенс українських народних рослинних символів? Наведіть приклади? Розкрийте символіку рослин. Відповідь запишіть 4-ма реченнями.</i>	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8	L 0 1 2 3 4 5 6 7 8
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			
_____			

90 б. за тестові завдання + за загальну грамотність **10 б.** (10/9/8/7/6/5/4)

Усього: 100 б.

Кількість балів _____

Члени комісії:

1. _____

2. _____